

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

હરિયાણા રાજ્ય

વિરુદ્ધ

ઘસીતા રામ

ફેબ્રુઆરી ૨૮, ૧૯૯૭

[ડો. એ.એસ. આનંદ અને કે. વેંકટસ્વામી, ન્યાયમૂર્તિઓ]

ધ પ્રિન્સિપલ એક્ટ, ૧૮૯૪/પંજાબ જેલ મેન્યુઅલ-કલમો ૫૨, ૪૫, ૪૬-પેરા ૬૦૮, ૬૧૦, ૬૨૭ અને ૬૩૩-એ-એક જ ગુના માટે બે વખત સજા કરવા પર પ્રતિબંધ-શું જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ જ્યારે કેદીને તે જ ગુના માટે ટ્રાયલ માટે મોકલવામાં આવે ત્યારે માફી રદ કરવાની સજા લાદવા માટે સક્ષમ છે-કોર્ટે ઠેરવેલ કે: એકવાર કેદીને ટ્રાયલ માટે મોકલવામાં આવે, પછી જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે કોઈપણ સજા લાદવાની સત્તા ગુમાવી દીધી છે-કેમ કે કેદી સામે ગુનાહિત કોર્ટ દ્વારા તે જ ગુના માટે ટ્રાયલ ચલાવી દોષિત ઠેરવવામાં આવેલ,

જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજા ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર ના બીજા પરંતુક, જેલ મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ અને ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૦(૨) માં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં લેતા ટકી શકે નહીં- હાઈકોર્ટે જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજાને યોગ્ય રીતે રદ કરેલ છે-પેરા ૬૩૩-એ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કેદી સામે દોષસિદ્ધિ નોંધાયા પછી જ થઈ શકે છે અને તે ખરેખર દોષિત ઠરે તે પહેલાં નહીં-ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષસિદ્ધિ થયાના ઘણો સમય પહેલાં માફી જમ કરવાની સજા લાદવામાં આવેલ-ટકી શકે નહીં-જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના હુકમને રદ કરવામાં હાઈકોર્ટ યોગ્ય હતી-ભારતનું સંવિધાન, ૧૯૫૦, અનુચ્છેદ ૨૦(૨)-કોઈપણ વ્યક્તિ સામે એક જ ગુના માટે એક કરતાં વધુ વખત પ્રોસિક્યુશન ચલાવી સજા કરી શકાય નહીં.

સામાવાળાએ, આજીવન કેદની સજા ભોગવતી વખતે, તેના સાથી કેદીઓ સાથે ગેરકાયદેસર મંડળી રચી હતી અને જેલમાંથી ભાગી જવાના સામાન્ય હેતુના અમલીકરણમાં, એક જેલ વોર્ડનને ગંભીર ઇજા પહોંચાડી હતી. પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધ્યા પછી તેને સેશન્સ કોર્ટમાં ટ્રાયલ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો. ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની વિવિધ કલમો હેઠળ તેના પર વિવિધ મુદતની કેદની સજા લાદવામાં આવી હતી. તે જ ગુના માટે, જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે, પંજાબ જેલ મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળની તેમની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, ઇન્સ્પેક્ટર

જનરલ ઓફ પ્રિઝન્સ પાસેથી મંજૂરી મેળવ્યા પછી કેદી દ્વારા મેળવેલી સમગ્ર માફી જપ્ત કરી લીધી અને તેને માફી મેળવવાની પદ્ધતિમાંથી કાયમી ધોરણે બાકાત પણ કરી દીધો. સામાવાળાએ જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા લાદવામાં આવેલી સજાને રદ કરવા માટે અન્ય બાબતોની સાથે સાથે એવા કારણોસર ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઇકોર્ટનો આશરો લીધેલ કે તેને એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરી શકાય નહીં. હાઇકોર્ટે તેની અરજી મંજૂર રાખી અને જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના હુકમને પંજાબ જેલ મેન્યુઅલ, ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ, ૧૮૯૪ અને ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૦(૨) ના જોગવાઈઓના ઉદ્દેશ્યમાં હોવાનું ઠેરવી રદ કર્યો. રાજ્યે હાઇકોર્ટના હુકમ સામે હાલની અપીલ દાખલ કરેલ.

અપીલ ફગાવી દેતાં, આ કોર્ટે

ઠેરવેલ કે: ૧.૧. ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ, ૧૮૯૪ અને પંજાબ જેલ મેન્યુઅલની જોગવાઈઓના વિશ્લેષણ પરથી એ ફલિત થાય છે કે જ્યાં ગુનો, જે જેલનો ગુનો અને ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળનો ગુનો બંને છે, અથવા અન્યથા ધોર ગુનો છે, અને કેદી દ્વારા જેલમાં દાખલ થયા પછી કરવામાં આવ્યો છે, જેના માટે જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ સજા લાદી શકે છે, જે તેમના મતે સદર ગુના માટે પૂરતી છે, તો તેઓ તેમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને અનુસરીને ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ અને મેન્યુઅલ હેઠળ કેદી પર સજા લાદવા માટે આગળ વધી શકે છે. પરંતુ જ્યાં તેમનો એવો અભિપ્રાય હોય કે તેમના દ્વારા પૂરતી સજા કરી શકાય તેમ નથી, કારણ કે તે

સંબંધમાં સજા આપવાની તેમની સત્તા સદર એક્ટ અથવા મેન્યુઅલ દ્વારા મર્યાદિત છે, તો તેઓ કેદીને ગુનાની ટ્રાયલ ચલાવવાની હકુમત ધરાવતી સક્ષમ કોર્ટમાં મોકલશે. જ્યાં જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે સજા ફટકારેલી છે, જે તેમના અભિપ્રાય મુજબ ગુના માટે પૂરતી સજા હતી, તો પછી કેદીને ટ્રાયલ માટે મેજિસ્ટ્રેટ પાસે પણ મોકલી શકાય નહીં અને ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર ના બીજા પરંતુક અને મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ માં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં લેતા એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરી શકાય નહીં. [૫૫૭-એચ, ૫૫૮-એ-સી]

૧.૨. હાલના કેસમાં જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે એફ.આઈ.આર.ની નોંધણી પછી કેસના નિવેદન સાથે કેદીને ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની જોગવાઈઓ અનુસાર મેટરની તપાસ કરવા માટે સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટ પાસે મોકલ્યો હતો. જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે, આ પ્રકારે, સદર એક્ટની કલમ પર અને મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ સાથે વંચાતા મેન્યુઅલના પેરા ૬૧૧ હેઠળ તેમનામાં નિહિત વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને તેના દ્વારા તેઓએ તે જ ગુના માટે કોઈપણ સજા લાદવાની કોઈપણ સત્તા ગુમાવી દીધી હતી જેના માટે કેદીને ટ્રાયલ માટે સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટ પાસે મોકલવામાં આવ્યો હતો. ગુનાહિત કોર્ટ દ્વારા કેદી પર ટ્રાયલ ચલાવી દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. કેમ કે સામાવાળાને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા જેલના ગુનાના આચરણ માટે સજા કરવામાં આવી હતી, તેથી તે જ ગુના માટે તેને જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા પણ સજા કરી શકાય નહીં. [૫૫૮-ઈ-જી]

૨.૧. મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ ના માત્ર વાંચનથી જ જણાય છે કે કેદી દ્વારા મેળવેલ માફી, ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ ઓફ પ્રિઝન્સની મંજૂરીથી, કેદીની દોષસિદ્ધિ પર રદ થઈ શકે છે, પરંતુ તે કેદી સામે ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર અને કેદી દ્વારા જેલમાં દાખલ થયા પછી આચરવામાં આવેલા ગુનાના સંબંધમાં દોષસિદ્ધિ નોંધાયા પછી જ થઈ શકે છે, તે ખરેખર દોષિત ઠરે તે પહેલાં નહીં. પેરા ૬૩૩-એ હેઠળની સજા દોષસિદ્ધિ પછી થાય છે અને તે ગુનાના આચરણ માટેની સજા નથી, જેના કારણે ટ્રાયલ પછી તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. વાસ્તવમાં, આવી સજા ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર ના બીજા પરંતુક અથવા મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ નો ભંગ કરતી નથી. [પપ૯-બી-સી]

૨.૨. હાલના કેસમાં, સામાવાળો અગાઉની દોષસિદ્ધિ માટે સજા ભોગવી રહ્યો હતો તે દરમિયાન ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળ વિવિધ ગુનાઓ કરવા બદલ એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા ચુકાદાની તારીખ ૨૨/૦૨/૧૯૮૮ **game** ૧૯૮૬ ના રોજ સ્વીકાર્યપણે દોષિત ઠેરવી સજા કરવામાં આવી હતી. તેથી, મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ માફી રદ કરવાનો હુકમ ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષસિદ્ધિની તારીખ ૨૨/૦૨/૧૯૮૬ પછી જ કરી શકાય તેમ હતો. તે તેની દોષસિદ્ધિની પૂર્વે હોઈ શકે નહીં. માફી જમ કરવાની સજા, અગાઉ નોંધ્યા મુજબ, જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા સામાવાળા પર ૧૭/૦૯/૧૯૮૪ ના રોજ લાદવામાં આવી હતી, જે તેની ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષસિદ્ધિ નોંધાયાના ઘણો સમય પહેલાં હતી. મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ આ ચોક્કસપણે સ્વીકાર્ય ન હતું.

૧૭/૦૯/૧૯૮૪ ના સજાના હુકમ, આમ, મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ ની સ્પષ્ટ ભાષા પર ટકી શકે તેમ નથી. સામાવાળાને જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા જેલના ગુનાના આચરણ માટે મેન્યુઅલના પેરા ૬૧૩ હેઠળ સજા કરવામાં આવી હોવાનું જણાય છે અને મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ નહીં. સામાવાળાને, તેથી, એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરવામાં આવી છે-એક વાર જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા અને બીજી વાર ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તે જ ગુના માટે તેની દોષસિદ્ધિ પર. મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ સાથે વંચાતા પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર મા સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં લેતા આપું કરી શકાય નહીં. તેથી, હાઈકોર્ટે જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના તારીખ ૧૭/૦૯/૧૯૮૪ ના હુકમને રદ કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી. [૫૫૯-ઈ-એચ]

ક્રિમિનલ એપેલેટ જ્યુરિસ્ટિકશન: ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૧૯૯૪ નો ૬૭૦.

સીઆરએલ. મિસેલેનિયસ પી. નંબર ૧૯૯૧ ના ૯૬૪૨-એમ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના તારીખ ૦૩/૧૨/૧૯૯૨ ના ચુકાદા અને હુકમ પરથી.

અપીલકર્તા તરફે પ્રેમ મલ્હોત્રા અને જસબીર મલિક.

સામાવાળા તરફે આર.એસ. સોઢી (એ.સી.).

કોર્ટનો ચુકાદો ન્યાયમૂર્તિ ડો. આનંદ દ્વારા આપવામાં આવેલ.

ડો. આનંદ, ન્યાયમૂર્તિ: સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા કરવામાં આવેલી આ અપીલ કેદી દ્વારા મેળવેલી માફી રદ કરવા સંબંધિત પંજાબ જેલ મેન્યુઅલ (જે હવે પછી મેન્યુઅલ તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ના પેરા ૬૩૩-એ ના વ્યાપ વિશે એક રસપ્રદ પ્રશ્ન ઊભો કરે છે. હાલની અપીલ દાખલ કરવા તરફ દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો આ મુજબ છે:

વિદ્વાન સેશન્સ જજ, ગુડગાંવ દ્વારા ચુકાદા અને હુકમ તારીખ ૧૦/૦૬/૧૯૮૦ અન્વયે લાદવામાં આવ્યા મુજબ આઈ.પી.સી. ની કલમો ૩૦૨/૧૪૯ અને ૧૪૮ હેઠળના ગુના માટે આજીવન કેદની સજા ભોગવતી વખતે, સામાવાળાએ અન્ય કેટલાક કેદીઓ સાથે મળીને કાવતરું રચીને ૧૬/૦૯/૧૯૮૪ ના રોજ જેલમાંથી ભાગી જવાની યોજના બનાવી હોવાનો આક્ષેપ છે. સદર યોજનાના અમલીકરણમાં, સામાવાળા દ્વારા ૧૬/૦૯/૧૯૮૪ ના રોજ જેલના એક વોર્ડન પર કથિત રીતે હુમલો કરવામાં આવ્યો હતો. પ્રથમ માહિતી અહેવાલ નોંધવામાં આવ્યો હતો અને સામાવાળાને ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળના વિવિધ ગુનાઓ માટે ટ્રાયલ માટે સેશન્સ કોર્ટમાં મોકલવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો અને જેલમાં ૧૬/૦૯/૧૯૮૪ ના રોજ બનેલી ઘટનામાંથી ઉદ્ભવતા ચુકાદા અને હુકમ તારીખ ૨૨/૦૨/૧૯૮૬ અન્વયે આઈ.પી.સી. ની કલમો ૩૦૭/૧૪૯; આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૪૨/૧૪૯; આઈ.પી.સી. ની

કલમ ૩૩૨/૧૪૯; કલમો ૧૪૮ અને ૨ handler ૨૪ હેઠળના ગુનાઓ માટે તેના પર વિવિધ મુદતની કેદની સજા લાદવામાં આવી હતી. રેકૉર્ડ પરથી એવું માલૂમ પડ્યું હતું કે ૧૬/૦૯/૧૯૮૪ ના રોજ એફ.આઈ.આર. નોંધાયા પછી, જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે, તેમના તારીખ ૧૭/૦૯/૧૯૮૪ ના હુકમ દ્વારા, મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળની તેમની સત્તાનો ઉપયોગ કરીને, ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ ઓફ પ્રિઝન્સની મંજૂરી મેળવ્યા પછી તેના પર નીચે મુજબની સજા લાદી હતી:

(એ) તેના દ્વારા મેળવેલી ૨૩ મહિના ૧૮ દિવસની માફીની જમી; અને
(બી) માફી મેળવવાની પદ્ધતિમાંથી કાયમી ધોરણે દૂર કરવો.

સામાવાળાએ જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, ડિસ્ટ્રિક્ટ જેલ, ભિવાની દ્વારા ૧૭/૦૯/૧૯૮૪ ના રોજ લાદવામાં આવેલી સજાને રદ કરવાની માંગ કરતી એક અરજી વિવિધ કારણોસર પરંતુ મુખ્યત્વે એવા કારણોસર ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૪૮૨ હેઠળ હાઇકોર્ટમાં દાખલ કરી હતી કે સામાવાળાને એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરી શકાય નહીં. હાઇકોર્ટમાં રાજ્ય દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી વળતી એફિડેવિટમાં સામાવાળા દ્વારા લેવાયેલ વલણ એવું હતું કે જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ ઓફ પ્રિઝન્સની મંજૂરી મેળવ્યા પછી, મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને સજા લાદવા માટે સક્ષમ હતા અને આવી સજા લાદવાથી ડબલ જેપર્ડીના નિયમનો ભંગ થતો નથી.

હાઈકોર્ટે પક્ષકારો વચ્ચે નીચેની હકીકતો સ્વીકૃત હોવાનું શોધી કાઢ્યું:

"(એ) કે ડિસ્ટ્રિક્ટ જેલ, ભિવાનીમાં આજીવન કેદ ભોગવતી વખતે, અરજદારે તેના સાથી કેદીઓ સાથે એક ગેરકાયદેસર મંડળી રચી હતી અને તે મંડળીના સામાન્ય હેતુ એટલે કે જેલમાંથી ભાગી જવાના અમલીકરણમાં, જેલના એક વોર્ડનને ગંભીર ઇજા પહોંચાડી હતી;

(બી) કે અરજદાર સામે તેના સાથી કેદીઓ અને સહ-આરોપીઓ સાથે એડિશનલ સેશન્સ જજ, ભિવાની દ્વારા ટ્રાયલ ચલાવવામાં આવી હતી અને તે કોર્ટે તેને અને તેના સહ-આરોપીઓને દોષિત ઠેરવ્યા હતા, અને કેદીને તેના ચુકાદા તારીખ ૨૨ ફેબ્રુઆરી, ૧૯૮૬ અન્વયે આઈપીસીની કલમ ૧૪૮ હેઠળ એક વર્ષની સખત કેદ, કલમો ૩૪૨/૧૪૯ હેઠળ છ મહિનાની સખત કેદ, આઈપીસીની કલમો ૩૩૨/૧૪૯ હેઠળ બે વર્ષની સખત કેદ, આઈપીસીની કલમ ૨૨૪ હેઠળ બે વર્ષની સખત કેદ, અને આઈપીસીની કલમો ૩૦૭/૧૪૯ હેઠળ સાત વર્ષની સખત કેદની સજા ફટકારી હતી; અને

(સી) કે જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, ભિવાનીએ, તેમના ૧૭ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૮૪ ના હુકમ – એનેક્સર પી.૧. દ્વારા તે જ ગુના માટે તેના દ્વારા મેળવેલી ૨૩ મહિના અને ૧૮ દિવસની માફી જમ કરી હતી અને તેને કાયમી ધોરણે માફી પદ્ધતિમાંથી બાકાત પણ કર્યો હતો."

ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ અને પંજાબ જેલ મેન્યુઅલની કેટલીક જોગવાઈઓ તેમજ ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૦ ની નોંધ લીધા પછી, હાઈકોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવી કે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, ડિસ્ટ્રિક્ટ જેલ, ભિવાની દ્વારા તારીખ ૧૭/૦૯/૧૯૮૪ ના હુકમ અન્વયે આપવામાં આવેલી સજા સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૦ નો ભંગ કરે છે, કારણ કે સામાવાળાને સમાન આક્ષેપો પર અને તે જ ગુના માટે, ગુનાહિત ટ્રાયલમાં એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા દોષિત ઠેરવી સજા કરવામાં આવી હતી. પરિણામે સામાવાળા દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલી અરજી મંજૂર કરવામાં આવી હતી અને જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, ડિસ્ટ્રિક્ટ જેલનો તારીખ ૧૭/૦૯/૧૯૮૪ નો હુકમ રદ અને સેટ અસાઈડ કરવામાં આવ્યો હતો. રાજ્યે સ્પેશિયલ લીવ દ્વારા હાલની અપીલ દાખલ કરેલ છે.

રાજ્ય તરફથી હાજર રહેલા વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી પ્રેમ મલ્હોત્રાએ હાઈકોર્ટમાં દાખલ કરાયેલી વળતી એફિડેવિટમાં પ્રતિબિંબિત રાજ્ય સરકારના વલણને પુનરાવર્તિત કર્યું હતું અને રજૂઆત કરી હતી કે હાઈકોર્ટ કેસની સ્થાપિત હકીકતો અને સંજોગોમાં, તારીખ ૧૭/૦૯/૧૯૮૪ ના સજાના હુકમને રદ કરી શકી ન હોત કારણ કે તે સજા સામાવાળાને ૧૬/૦૯/૧૯૮૪ ના રોજ જેલનો ગુનો કરવા બદલ ટ્રાયલ કોર્ટના તારીખ ૨૨/૦૨/૧૯૮૬ ના ચુકાદા અન્વયે દોષિત ઠેરવ્યા બાદ મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ જેલના ગુના માટે વહીવટી પક્ષે લાદવામાં આવી હતી અને સદર સજાથી ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૦ નો ભંગ થતો નથી.

બીજી તરફ, કોર્ટની વિનંતી પર એમિકસ ક્યુરી તરીકે હાજર રહેલા વિદ્વાન કાઉન્સેલ શ્રી આર.એસ. સોઢીએ રજૂઆત કરી હતી કે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ, ડિસ્ટ્રિક્ટ જેલ દ્વારા ૧૭/૦૮/૧૯૮૪ ના રોજ મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ લાદવામાં આવેલી સજા, જો કડક રીતે કહીએ તો, ભારતના સંવિધાનના અનુચ્છેદ ૨૦ નો ભંગ કરતી ન હતી, તેમ છતાં તે ટકી શકે તેમ ન હતી કારણ કે મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ તે સજા લાદવા માટેની જરૂરી શરત ૧૭/૦૮/૧૯૮૪ ના રોજ ઉપલબ્ધ ન હતી કારણ કે સામાવાળાને તે તારીખ સુધીમાં ૧૬/૦૮/૧૯૮૪ ના રોજ આચરવામાં આવેલા જેલના ગુના માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો ન હતો. વિદ્વાન કાઉન્સેલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર અને મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ બંને હેઠળ, કોઈ પણ વ્યક્તિને એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરી શકાય નહીં અને જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા સજા લાદવી તે કારણસર પણ હતી.

અમે બાર પર રજૂ કરાયેલી સંબંધિત રજૂઆતો પર અમારી ચિંતાપૂર્વક વિચારણા કરી છે.

કેમ કે, હાઈકોર્ટ દ્વારા મળેલા તથ્યો (ઉપર મુજબ) વિવાદમાં નથી, તેથી ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ અને પંજાબ જેલ મેન્યુઅલની કેટલીક સંબંધિત જોગવાઈઓની નોંધ લેવી યોગ્ય રહેશે.

ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ, ૧૮૯૪ ની કલમ ૪૫ વિવિધ જેલના ગુનાઓની ગણતરી કરે છે. તે જોગવાઈ કરે છે:

"૪૫. જેલ-ગુનાઓ.- નીચેના કૃત્યો જ્યારે કેદી દ્વારા કરવામાં આવે ત્યારે જેલના ગુના જાહેર કરવામાં આવે છે:

(૨) કોઈ પણ હુમલો કરવો અથવા ગુનાહિત બળનો ઉપયોગ કરવો;
(૧૬) ભાગી જવા માટે, અથવા ભાગવામાં મદદ કરવા માટે, અથવા ઉપરોક્ત અન્ય ગુનાઓમાંથી કોઈ પણ ગુનો કરવા માટે કાવતરું રચવું."

કલમ ૪૬ જોગવાઈ કરે છે કે જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ આવા કોઈ પણ ગુના અંગે કોઈ પણ વ્યક્તિની તપાસ કરી શકે છે, અને તે પર નિર્ણય લઈ શકે છે, અને તેમાં સમાવિષ્ટ કોઈ પણ સજા લાદીને આવા ગુના માટે સજા કરી શકે છે. જેલના ગુનાના આચરણ માટે માફી જમ કરવાની સજા ખંડ (૪) માં આપવામાં આવી છે જે વાંચે છે:

"કલમ ૪૬. આવા ગુનાઓની સજા. -

(૪) તે સમયે અમલમાં રહેલી માફી પદ્ધતિ હેઠળ સ્વીકાર્ય વિશેષાધિકારોનું આપું નુકસાન જે રાજ્ય સરકાર દ્વારા બનાવવામાં આવેલા નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત કરવામાં આવે."

ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર ધોર ગુનાઓ સોંપવા અંગેની પ્રક્રિયા સાથે સંબંધિત છે. તે આ રીતે વાંચે છે:

"ધોર ગુનો સોંપવા પરની પ્રક્રિયા. – જો કોઈ કેદી જેલની શિસ્ત વિરુદ્ધના કોઈ ગુના માટે દોષિત હોય, જે તેણે વારંવાર આવા ગુનાઓ કર્યા હોવાના કારણે અથવા અન્યથા, સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના અભિપ્રાય મુજબ, આ એક્ટ હેઠળ તેમને આપવાની સત્તા હોય તેવી કોઈ પણ સજા લાદવા દ્વારા પૂરતી રીતે શિક્ષાપાત્ર ન હોય, તો સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ આવા કેદીને સંજોગોના નિવેદન સાથે હકુમત ધરાવતી ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટની અથવા પ્રથમ વર્ગના કોઈ પણ મેજિસ્ટ્રેટની (અથવા પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટની) કોર્ટમાં મોકલી શકે છે, અને આવા મેજિસ્ટ્રેટ તે પર કેદી સામે લાવવામાં આવેલા ચાર્જની તપાસ કરશે અને ટ્રાયલ ચલાવશે, અને દોષસિદ્ધિ પર, તેને કેદની સજા કરી શકે છે જે એક વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય છે, આવી મુદત કેદી જ્યારે આવો ગુનો કરે ત્યારે જે કેદની સજા ભોગવી રહ્યો હતો તે કોઈ પણ મુદત ઉપરાંતની રહેશે, અથવા તેને કલમ ૪૬ માં ગણાવેલી કોઈ પણ સજા કરી શકે છે:

(પરંતુક એવો છે કે આવો કોઈ પણ કેસ ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા તપાસ અને ટ્રાયલ માટે પ્રથમ વર્ગના કોઈ પણ મેજિસ્ટ્રેટને અને ચીફ પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટ દ્વારા અન્ય કોઈ પણ પ્રેસિડેન્સી મેજિસ્ટ્રેટને ટ્રાન્સફર કરી શકાય છે: અને)

પરંતુક એવો પણ છે કે કોઈ પણ વ્યક્તિને એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરવામાં આવશે નહીં."

પંજાબ જેલ મેન્યુઅલનું પ્રકરણ XIX ગુનાઓ અને સજાઓ સાથે સંબંધિત છે.

પેરા ૬૦૪ અન્ય બાબતોની સાથે નીચેના કૃત્યોને જેલમાં દાખલ થયા દરમિયાન કેદી દ્વારા કરવામાં આવે ત્યારે જેલના ગુના જાહેર કરે છે:

"૬૦૮. એક્ટ IX, ૧૮૯૪ દ્વારા જેલના ગુના જાહેર કરાયેલા કૃત્યો. –

(૨) કોઈ પણ હુમલો કરવો અથવા ગુનાહિત બળનો ઉપયોગ કરવો.
(૪) અનૈતિક અથવા અશિષ્ટ અથવા તોફાની વર્તન. (૧૬) ભાગી જવા માટે, અથવા ભાગવામાં મદદ કરવા માટે અથવા ઉપરોક્ત ગુનાઓમાંથી અન્ય કોઈ પણ ગુનો કરવા માટે કાવતરું રચવું."

પેરા ૬૧૦ એવી પરિસ્થિતિ સાથે સંબંધિત છે જ્યાં જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર હેઠળ ટ્રાયલ માટે સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં કેસ સંદર્ભિત કરવા માટે બંધાયેલા છે અને વાંચે છે:

"૬૧૦. મેજિસ્ટ્રેટને સંદર્ભ. જ્યારે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના અભિપ્રાય મુજબ કોઈ પણ કેદી સામે નીચેનામાંથી કોઈ પણ ગુના સ્થાપિત થાય છે, ત્યારે તેઓ ધ

કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૮૯૮ અનુસાર તપાસ માટે હકુમત ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટને કેસ સંદર્ભિત કરશે:

(૧) ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૧૪૭, ૧૪૮ અને ૧૫૨ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ; (૨) ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમો ૨૨૨, ૨૨૩ અને ૨૨૪ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ; (૩) ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડની કલમ ૩૦૪-એ, ૩૦૯, ૩૨૫ અને ૩૨૬ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર ગુનાઓ; (૪) સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા જ વિશિષ્ટ રીતે ટ્રાયલ ચલાવી શકાય તેવો કોઈ પણ ગુનો."

પેરા ૬૧૧ જોગવાઈ કરે છે:

"૬૧૧. સુપરિન્ટેન્ડેન્ટની સત્તાઓ. - જેલનો ગુનો અને ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળનો ગુનો બંને બનતા હોય તેવા અન્ય કોઈ પણ કૃત્યના સંબંધમાં એ નક્કી કરવું જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટની વિવેકબુદ્ધિમાં રહેશે કે શું તેઓ સજા કરવાની પોતાની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે કે ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર અનુસાર ગુનાની તપાસ કરવા માટે હકુમત ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટને પ્રેરિત કરશે."

જેલના ગુનાઓ કરવા માટેની સજા પેરા ૬૧૨ માં આપવામાં આવી છે. તે અન્ય બાબતોની સાથે જોગવાઈ કરે છે કે સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ તે સમયે અમલમાં રહેલી માફી પદ્ધતિ હેઠળ નિયમો દ્વારા નિર્ધારિત કર્યા મુજબના સ્વીકાર્ય

વિશેષાધિકારોના નુકસાન દ્વારા ગુના માટે સજા કરી શકે છે. પેરા ૬૧૩ માફી પદ્ધતિ હેઠળ વિશેષાધિકારોના નુકસાન સાથે સંબંધિત છે. તે જોગવાઈ કરે છે:

"૬૧૩. માફી પદ્ધતિ હેઠળ વિશેષાધિકારોનું નુકસાન. – જેલના ગુના માટે માફી પદ્ધતિ હેઠળ સ્વીકાર્ય વિશેષાધિકારોના નુકસાનને સમાવતી નીચેની સજાઓમાંથી કોઈ પણ એક સજા આપી શકાય છે:

(એ) મેળવેલી માફીની જમી. (બી) ક્લાસ, ગ્રેડ કે જેલના વિશેષાધિકારોની કામચલાઉ જમી. (સી) ઉચ્ચ ક્લાસ કે ગ્રેડમાંથી નીચલા ક્લાસ કે ગ્રેડમાં કામચલાઉ અથવા કાયમી ઘટાડો. (ડી) માફી પદ્ધતિમાંથી કામચલાઉ અથવા કાયમી બાકાત;

પરંતુક એવો છે કે –

બાર દિવસથી વધુની માફી જમ કરવાનો અથવા ત્રણ મહિનાથી વધુની મુદત માટે કેદીને માફી પદ્ધતિમાંથી બાકાત રાખવાનો નિર્દેશ આપતો કોઈ પણ હુકમ ઇન્સ્પેક્ટર-જનરલની પૂર્વ મંજૂરી વિના અમલમાં આવશે નહીં."

પેરા ૬૨૭ ધોર ગુનાઓ સોંપવા પરની પ્રક્રિયા સાથે સંબંધિત છે. તે ઠરાવે છે:

"૬૨૭. ધોર ગુનો સોંપવા પરની પ્રક્રિયા. જો કોઈ કેદી જેલની શિસ્ત વિરુદ્ધના કોઈ ગુના માટે દોષિત હોય જે તેણે વારંવાર આવા ગુનાઓ કર્યા

હોવાના કારણે અથવા અન્યથા, સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના અભિપ્રાય મુજબ, આ એક્ટ હેઠળ તેમને આપવાની સત્તા હોય તેવી કોઈ પણ સજા લાદવા દ્વારા પૂરતી રીતે શિક્ષાપાત્ર ન હોય, તો સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ આવા કેદીને સંજોગોના નિવેદન સાથે હકુમત ધરાવતી ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટની અથવા પ્રથમ વર્ગના કોઈ પણ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં મોકલી શકે છે, અને આવા મેજિસ્ટ્રેટ તે પર કેદી સામે લાવવામાં આવેલા ચાર્જની તપાસ કરશે અને ટ્રાયલ ચલાવશે અને દોષસિદ્ધિ પર, તેને કેદની સજા કરી શકે છે જે એક વર્ષ સુધી લંબાવી શકાય છે, આવી મુદત કેદી જ્યારે આવો ગુનો કરે ત્યારે જે કેદની સજા ભોગવી રહ્યો હતો તે કોઈ પણ મુદત ઉપરાંતની રહેશે, અથવા તેને ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ ૪૬ મા ગણાવેલી કોઈ પણ સજા કરી શકે છે;

પરંતુક એવો છે કે ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટ તપાસ અને ટ્રાયલ માટે કેસ પ્રથમ વર્ગના કોઈ પણ મેજિસ્ટ્રેટને ટ્રાન્સફર કરી શકે છે: અને

પરંતુક એવો પણ છે કે કોઈ પણ વ્યક્તિને એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરવામાં આવશે નહીં."

પેરા ૬૩૩-એ આ રીતે વાંચે છે:

"૬૩૩-એ. જેલમાં દાખલ થયા પછી આચરવામાં આવેલા અમુક ગુનાઓ માટે સામાન્ય માફી ન મળવાપાત્ર. - જો કોઈ કેદીને જેલમાં દાખલ થયા પછી ધ ઈન્ડિયન પીનલ કોડની કલમો ૧ handler ૪૭, ૧૪૮, ૧૫૨, ૨૨૪, ૩૦૨,

૩૦૪, ૩૦૪-એ, ૩૦૬, ૩૦ convert ૭, ૩૦૮, ૩૨૩, ૩૨૪, ૩૨૫, ૩૨૬, ૩૩૨, ૩૩૩, ૩૫૨, ૩૫૩ કે ૩૭૭ હેઠળ આચરવામાં આવેલા ગુના માટે અથવા જેલમાં દાખલ થયા પછી કોઈ વોર્ડન કે અન્ય અધિકારી પર આચરવામાં આવેલા હુમલા માટે અથવા ધ ગુડ કન્ડક્ટ પ્રિઝનર્સ પ્રોબેશનલ રિલીઝ એક્ટ, ૧૯૨૬ (૧૯૨૬ નો X) ની કલમ ૬ હેઠળ દોષિત ઠેરવવામાં આવે, તો આ નિયમો હેઠળ સદર દોષસિદ્ધિની તારીખ સુધી તેના દ્વારા મેળવવામાં આવેલી ગમે તે પ્રકારની માફી, ઇન્સ્પેક્ટર-જનરલ ઓફ પ્રિઝન્સની મંજૂરીથી, રદ થઈ શકે છે."

તે જોઈ શકાય છે કે ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ ૪૫ મેન્યુઅલના પેરા ૬૦૪ ને અનુરૂપ છે. આ બંને જોગવાઈઓ કેદી દ્વારા કરવામાં આવે ત્યારે જેલના ગુના જાહેર કરે છે. કોઈ પણ હુમલો અથવા ગુનાહિત બળનો ઉપયોગ તેમજ જેલમાંથી ભાગી જવા માટે અથવા જેલમાંથી ભાગવામાં મદદ કરવા માટે અથવા અન્ય કોઈ પણ ગુનો કરવા માટેનું કોઈ પણ કાવતરું જેલના ગુના જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. કલમ ૪૫ હેઠળ આવા ગુનાઓ માટેની સજામાં તે સમયે અમલમાં રહેલી માફી પદ્ધતિ હેઠળ સ્વીકાર્ય વિશેષાધિકારોના નુકસાનની સજા લાદવાનો સમાવેશ થાય છે. મેન્યુઅલનો પેરા ૬૧૦ જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ માટે એ ફરજિયાત બનાવે છે કે, જ્યારે કોઈ પણ કેદી દ્વારા સદર પેરામાં નિર્દિષ્ટ ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળના ગુનાઓમાંથી કોઈ પણ ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું સ્થાપિત

થાય, ત્યારે કેસ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૮૧૮૯૮ અનુસાર તપાસ માટે હકુમત ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટને સંદર્ભિત કરવો.

જ્યાં સુધી ઘોર ગુનાઓ આચરવાનો સંબંધ છે, ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર એ મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ ની જેમ જ સમાન બાબત છે. બંને જોગવાઈઓનું વિશ્લેષણ દર્શાવે છે કે જ્યાં કોઈ કેદી જેલની શિસ્ત વિરુદ્ધનો કોઈ ગુનો કરવા માટે દોષિત હોય જે જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના અભિપ્રાય મુજબ સદર એક્ટ અથવા મેન્યુઅલ હેઠળ લાદવાની તેમની પાસે સત્તા હોય તેવી કોઈ પણ સજા કરવા દ્વારા પૂરતી રીતે શિક્ષાપાત્ર નથી, તો તેઓ કાયદા અનુસાર ટ્રાયલ માટે કેદીને જે સંજોગોમાં આ પ્રકારે મોકલવામાં આવી રહ્યો હતો તે સંજોગોના નિવેદન સાથે, ગુનાની તપાસ કરવા અને ટ્રાયલ ચલાવવાની હકુમત ધરાવતી ડિસ્ટ્રિક્ટ મેજિસ્ટ્રેટની અથવા પ્રથમ વર્ગના કોઈ પણ મેજિસ્ટ્રેટની કોર્ટમાં ગુનો કરનાર કેદીને મોકલી શકે છે. ટ્રાયલ કોર્ટ દોષસિદ્ધિ પર, કેદી જ્યારે આવો ગુનો કરે ત્યારે જે કેદની સજા ભોગવી રહ્યો હતો તે કોઈ પણ મુદત ઉપરાંત કેદ ભોગવવાની સજા કરી શકે છે. ટ્રાયલ કોર્ટ મેન્યુઅલના પેરા ૬૧૦ માં ઉદ્દેખિત વિવિધ ગુનાઓ આચરવા બદલ પણ કેદીને દોષિત ઠેરવી સજા કરી શકે છે જેના માટે તેના પર ચાર્જ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને તેના દ્વારા ટ્રાયલ ચલાવવામાં આવી હતી. મેન્યુઅલનો પેરા ૬૧૧ જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટની વિવેકબુદ્ધિ પર છોડે છે કે, કોઈ પણ "અન્ય કૃત્ય" જે જેલનો ગુનો અને ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળનો ગુનો બંને બને છે તેના સંબંધમાં એ નક્કી કરવું કે શું તેઓ સજા

કરવાની પોતાની સત્તાઓનો ઉપયોગ કરશે કે કેસ ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર અનુસાર ગુનાની તપાસ કરવા માટે હુકમત ધરાવતા સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટને મોકલશે. ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર કે મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ હેઠળ સત્તાઓનો ઉપયોગ, જોકે, એ પરંતુકને આધીન છે કે "કોઈ પણ વ્યક્તિને એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરવામાં આવશે નહીં."

ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ અને મેન્યુઅલ (ઉપર મુજબ) ની જોગવાઈઓના વિશ્લેષણ પરથી એ ફલિત થાય છે કે જ્યાં ગુનો, જે જેલનો ગુનો અને ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળનો ગુનો બંને છે, અથવા અન્યથા ઘોર ગુનો છે, અને કેદી દ્વારા જેલમાં દાખલ થયા પછી કરવામાં આવ્યો છે, જેના માટે જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ સજા લાદી શકે છે, જે તેમના મતે સદર ગુના માટે પૂરતી છે, તો તેઓ તેમાં નિર્ધારિત પ્રક્રિયાને અનુસરીને ધ પ્રિઝન્સ એક્ટ અને મેન્યુઅલ હેઠળ કેદી પર સજા લાદવા માટે આગળ વધી શકે છે. પરંતુ જ્યાં તેમનો એવો અભિપ્રાય હોય કે તેમના દ્વારા પૂરતી સજા કરી શકાય તેમ નથી, કારણ કે તે સંબંધમાં સજા આપવાની તેમની સત્તા સદર એક્ટ અથવા મેન્યુઅલ દ્વારા મર્યાદિત છે, તો તેઓ કેદીને ગુનાની ટ્રાયલ ચલાવવાની હુકમત ધરાવતી સક્ષમ કોર્ટમાં મોકલશે. જ્યાં જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે સજા ફટકારેલી છે, જે તેમના અભિપ્રાય મુજબ ગુના માટે પૂરતી સજા હતી, તો પછી કેદીને ટ્રાયલ માટે મેજિસ્ટ્રેટ પાસે પણ મોકલી શકાય નહીં અને ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર ના

બીજા પરંતુક અને મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ માં સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં લેતા એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરી શકાય નહીં.

હાલના કેસમાં, જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ સંતુષ્ટ થયા હોય તેમ જણાય છે કે તેઓ ૧૬/૦૮/૧૯૮૪ ના રોજ જેલ વોર્ડન પર હુમલો કરવા અને જેલમાંથી ભાગી જવા માટે તેના સાથી કેદીઓ સાથે કાવતરામાં સામેલ થવા બદલ કેદી પર પૂરતી સજા લાદી શકે તેમ ન હતા, અને તેથી, તેઓએ એફ.આઈ.આર. ની નોંધણી પછી કેસના નિવેદન સાથે કેદીને ધ કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની જોગવાઈઓ અનુસાર મેટરની તપાસ કરવા માટે સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટ પાસે મોકલ્યો હતો. જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે, આ પ્રકારે, સદર એક્ટની કલમ પર અને મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ સાથે વંચાતા મેન્યુઅલના પેરા ૬૧૧ હેઠળ તેમનામાં નિહિત વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને તેના દ્વારા તેઓએ તે જ ગુના માટે કોઈપણ સજા લાદવાની કોઈપણ સત્તા ગુમાવી દીધી હતી જેના માટે કેદીને ટ્રાયલ માટે સક્ષમ મેજિસ્ટ્રેટ પાસે મોકલવામાં આવ્યો હતો. વિદ્વાન મેજિસ્ટ્રેટ જેમને કેદીને ટ્રાયલ માટે મોકલવામાં આવ્યો હતો તેમણે શોધી કાઢ્યું કે કેસ સેશન્સ જજ દ્વારા ટ્રાયલ ચલાવવાપાત્ર હતો અને તદનુસાર તેમણે કેસને સેશન્સ કોર્ટમાં સોંપ્યો હતો. વિદ્વાન એડિશનલ સેશન્સ જજે, તે પર, કેદી પર ટ્રાયલ ચલાવી અને અગાઉ નોંધ્યા મુજબ ચુકાદા અને હુકમ તારીખ ૨૨/૦૨/૧૯૮૬ અન્વયે અન્ય સહ-આરોપીઓ સાથે તેને દોષિત ઠેરવ્યો અને સજા કરી. કેમ કે, સામાવાળાને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા જેલના ગુનાના આચરણ માટે સજા કરવામાં આવી

હતી, તેથી તે જ ગુના માટે તેને જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા પણ સજા કરી શકાય નહીં.

રાજ્યે, જોકે, હાઈકોર્ટ સમક્ષ વલણ લીધું હતું અને અમારી સમક્ષ પણ તે જ પુનરાવર્તિત કર્યું હતું કે જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટે ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર અથવા મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ હેઠળ કામ કર્યું ન હતું પરંતુ તેમણે મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળની સત્તાઓનો ઉપયોગ કર્યો હતો અને સદર પેરા હેઠળની સજા જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા સક્ષમ કોર્ટ દ્વારા કેદીની દોષસિદ્ધિ પર લાદી શકાય છે અને આવી સજા મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ ના પરંતુક અથવા ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર નો ભંગ કરતી નથી, કારણ કે તે સદર ગુના માટેની સજા નથી જેના માટે સામાવાળાને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો.

મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ ના માત્ર વાંચનથી જ જણાય છે કે કેદી દ્વારા મેળવેલ માફી, ઇન્સ્પેક્ટર-જનરલ ઓફ પ્રિઝન્સની મંજૂરીથી, કેદીની દોષસિદ્ધિ પર ૨૬ થઈ શકે છે, પરંતુ તે કેદી સામે ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળ શિક્ષાપાત્ર અને કેદી દ્વારા જેલમાં દાખલ થયા પછી આચરવામાં આવેલા ગુનાના સંબંધમાં દોષસિદ્ધિ નોંધાયા પછી જ થઈ શકે છે, તે ખરેખર દોષિત ઠરે તે પહેલાં નહીં. પેરા ૬૩૩-એ હેઠળની સજા દોષસિદ્ધિ પછી થાય છે અને તે ગુનાના આચરણ માટેની સજા નથી, જેના કારણે ટ્રાયલ પછી તેને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યો હતો. વાસ્તવમાં, આવી સજા ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર ના બીજા પરંતુક અથવા મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ નો ભંગ કરતી નથી.

હાલના કેસમાં, સામાવાળો અગાઉની દોષસિદ્ધિ માટે સજા ભોગવી રહ્યો હતો તે દરમિયાન ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ હેઠળ વિવિધ ગુનાઓ કરવા બદલ એડિશનલ સેશન્સ જજ દ્વારા ચુકાદાની તારીખ ૨૨/૦૨/૧૯૮૬ ના રોજ સ્વીકાર્યપણે દોષિત ઠેરવી સજા કરવામાં આવી હતી. તેથી, મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ માફી રદ કરવાનો હુકમ માત્ર ૨૨/૦૨/૧૯૮૬ પછી જ કરી શકાય તેમ હતો. તે તેની દોષસિદ્ધિની પૂર્વે હોઈ શકે નહીં. માફી જમ કરવાની સજા, અગાઉ નોંધ્યા મુજબ, જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા સામાવાળા પર ૧૭/૦૮/૧૯૮૪ ના રોજ લાદવામાં આવી હતી, જે તેની ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા દોષસિદ્ધિ નોંધાયાના ઘણો સમય પહેલાં હતી. મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ આ ચોક્કસપણે સ્વીકાર્ય ન હતું. તારીખ ૧૭/૦૮/૧૯૮૪ નો સજાના હુકમ, આમ, મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ ની સ્પષ્ટ ભાષા પર ટકી શકે તેમ નથી. સામાવાળાને જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા જેલના ગુનાના આચરણ માટે મેન્યુઅલના પેરા ૬૧૩ હેઠળ સજા કરવામાં આવી હોવાનું જણાય છે અને મેન્યુઅલના પેરા ૬૩૩-એ હેઠળ નહીં. સામાવાળાને, તેથી, એક જ ગુના માટે બે વાર સજા કરવામાં આવી છે-એક વાર જેલના સુપરિન્ટેન્ડેન્ટ દ્વારા અને બીજી વાર ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તે જ ગુના માટે તેની દોષસિદ્ધિ પર. મેન્યુઅલના પેરા ૬૨૭ સાથે વંચાતા ધ પ્રિઝન્સ એક્ટની કલમ પર મા સમાવિષ્ટ પ્રતિબંધને ધ્યાનમાં લેતા આવું કરી શકાય નહીં. તેથી, હાઇકોર્ટે જેલ સુપરિન્ટેન્ડેન્ટના તારીખ ૧૭/૦૮/૧૯૮૪ ના હુકમને રદ કરવામાં કોઈ ભૂલ કરી નથી.

ઉપરોક્ત ચર્ચા પરથી એ ફલિત થાય છે કે વાદગ્રસ્ત હુકમમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. આ અપીલ ફગાવી દેવાને પાત્ર છે અને તદનુસાર, ફગાવી દેવામાં આવે છે.

આ ચુકાદાથી અલગ થતાં પહેલાં, જોકે, અમે અમારી વિનંતી પર એડવોકેટ શ્રી આર.એસ. સોઢી દ્વારા આપવામાં આવેલી સહાય માટે અમારો આભાર રેકૉર્ડ પર મૂકવા ઈચ્છીએ છીએ.

અપીલ ફગાવી દીધી.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.